

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 12. marcija 1890.

Obsseg: Turčanijev valjar. — Črtica o kmetovalčevem izobraževanju. III. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

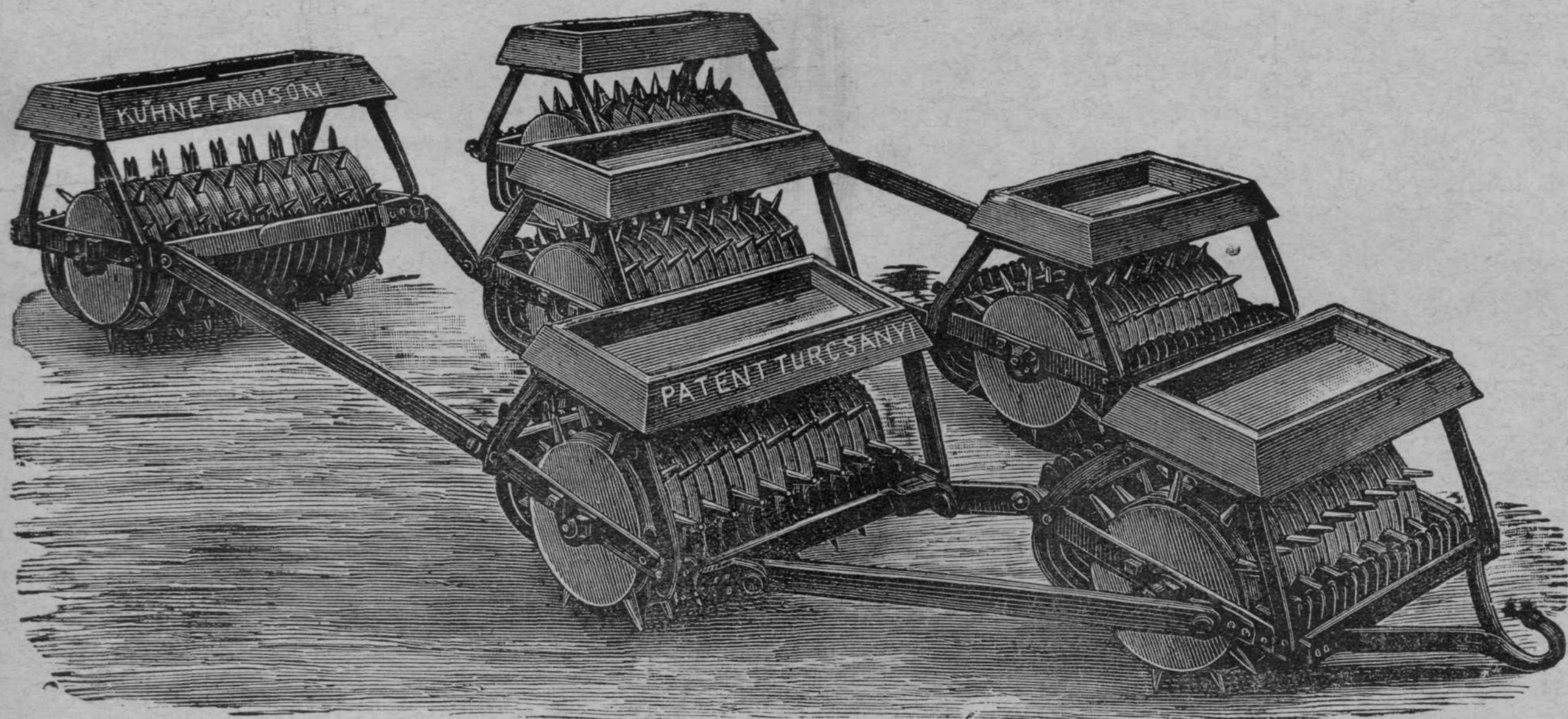
Turčanijev valjar.

Po močnih nalivih, po katerih je vroče vreme in dolgotrajna suša, naredi se po novo obdelanih njivah z vezno (težko) zemljo skorja ali skralup.

Kaleča rastlina ne more niti prodreti skozi skorjo niti je dvigniti ter mora poginiti, ker ji manka zraka,

Dosedaj je bilo le nekoliko možno zdrobiti skorjo tako, da niso poškodovale se rastline, in sicer z lahkimi branami in z zobatimi valjarji, a pri prevlačevanju so se deli skorje odtrgali in obrnili ter odkrile mlade se kaleče rastline, ali pa celo odtrgale.

Orodje, katero skorjo v resnici drobi, ne da bi seme odkrivalo ali mlade rastlinice rvalo, orodje, katero zemljo ne le rahlja, ampak jo tudi rahlo pritiska h ko-

Podoba 1.

vlage in svetlobe. Kadar je tako, moramo v drugič sejati. Druga setev ima pa razen izgube denarja in časa tudi še druge slabe posledke. Seme namreč vzkali ob času, ko je v zraku in v zemlji uže malo vlage, vreme vroče ter se je vže izlevilo na milijone mrčesov, ki nadlegujejo nežne rastlinice.

reninam, ter ob enem tudi izvrstno odkopuje, to orodje je novo izumljeni in c. kr. privilegovani valjar Turčanija, posestnika v Egyházszegeu na Ogrskem. Izdeluje je samo tovarna E. Kühne-ja v Wieselburgu na Ogrskem.

To orodje je sestavljeno iz šestih klinastih valjarjev, ki so pritrjeni v železne okvire ter tako med saboj povezani, da se vsak za se premika. (Glej podobo 1.)

Vsak valjar je 34 $\frac{1}{m}$ dolg in 15 $\frac{1}{m}$ debel ter obstoji iz grodljevih obročev, po katerih so po 32 $\frac{1}{m}$ dolgi jekleni klini pritrjeni. Pod vsakim valjarjem je naprava, ki ostrgava kline. Podoba 2. kaže en valjar obrnen. Da se morejo posamezni valjarji obtežiti, prirejeni so tako da je lahko na nje uteži ali kaj drugega položiti.

Široko je orodje 105 $\frac{1}{m}$, dolgo 170 $\frac{1}{m}$ in težko 200 $\frac{1}{g}$.

Za vprego zadostuje en konj. Med vago in orodje je dobro dejati meter dolgo verigo, da se ob delu ne more dvigati prvi valjar. Na dan je mogoče 6 oral obdelati, bodisi ako skorjo treš ali pa okopavaš.

Orodje dela tako le: Mali klini prodirajo skozi skorjo, a je ne dvigajo, ker omenjena priprava drgne zemljo od njih in jo drobi ter pritiska h koreninam. Zrak in vlaga prihajata do rastline, katera vsled tega hitro in močno raste. Valjar rabi pa tudi izvrstno za prvo okopovanje, ker ž njim je lahko po čez in po dolgem voziti, ne da bi poškodovali rastline.

Turčanijev valjar stoji pri E. Kühneja v Wiesenburgu 105 gld.

Prav živo priporočamo to orodje našim imovitim kmetovalcem, ki imajo zemljo, katera jim dela pomladi s svojo skorjo mnogo preglavice, a tudi podružnice, katere so v krajih z vezno zemljo, opozarjamo na to koristno in priznано dobro orodje.

Črtica o kmetovalčevem izobraževanju.

III.

(Konec.)

Taki izprehodi so posebno dobri proti koncu, ko bi se otroci že učili kmetijstva. Mislim, da je od 6. do 12. leta zadosti časa, da si pridobe otroci splošne omike, kar je zahtevati od ljudske šole. In ako bi se poučevali na gori omenjeni način, položil bi se jim ob enem trden temelj za strokovno (kmetijsko) izobraževanje. Zadnji čas poučevalo naj bi se kmetijstvo z ozirom na domače razmere, kolikor dopušča razvoj šolske mladine. Naša „ponavljalna šola“ preosnovala naj bi se „kmetijski nadaljevalni tečaj“.

Tako poučevani otroci prinesli bi iz ljudske šole marsikako zrno več, katero bi v poznejšem življenji kalilo in dajalo mnogoteran sad.

Pri vsakem šolskem poslopji (katero bodi vedno

na pripravnem kraju) moral bi biti primerno velik šolski vrt kot bistven šolski del. Tamkaj bi videli otroci, kako se zvršujejo opravila v drevesnici, sadovnjaku, na zelenjadem vrtu itd. Naj jim razlaga učitelj še tako dobro, če jim ne more ob enem razkazovati, pouk ne bode imel zaželenega uspeha. Zato mora biti šolski vrt poleg šole in pa dobro urejen in oskrbovan. Ne bode naj pa na šolskem vrtu vse mogoče, ampak le to ker utegne otrokom v življenji koristiti, kakor: drevesnica, oddelek za zelenjad (če ne zadostujejo počivajoči deli drevesnice), cvetice*), okusno urejene, greda za strupene rastline, sploh za manj znane škodljive pa tudi koristne rastline, kako sadno drevo, — v obče: kar je važno za dotični kraj. Deklicam bi posebno

bilo ustrezno s poukom, kako je pridelovati zelenjad in oskrbovati cvetice, drugo pa bi bilo za dečke več važnosti.

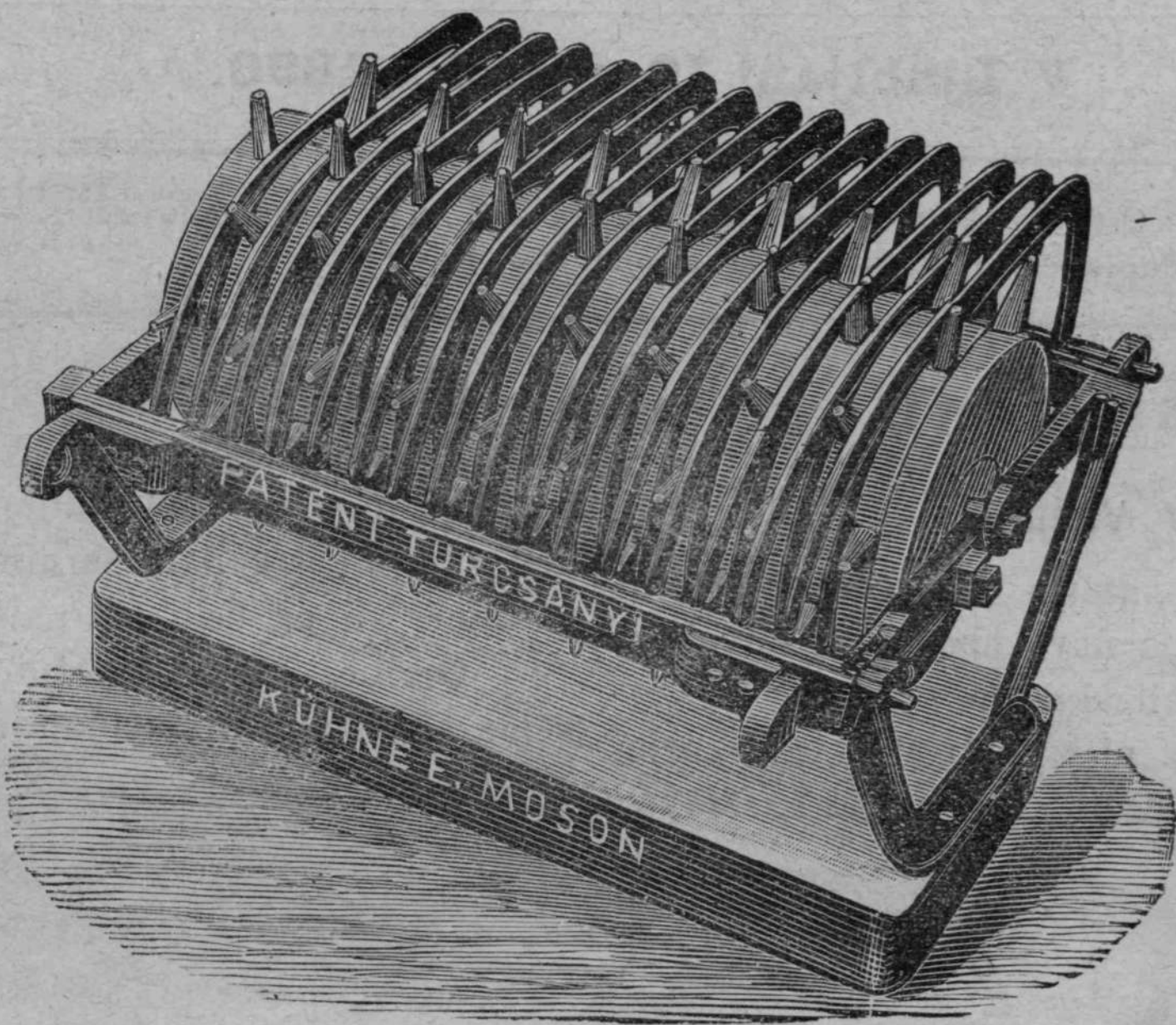
Tudi za primerno zbirko učil (učnih pomočkov) bi bilo skrbeti, kar se samo ob sebi razume.

Utegnil bi mi kdo ugovarjati, da takega pouka ne smemo pričakovati od ljudske šole, češ: kje pa naj se učitelj strokovno izobrazi? Toliko vendar ne moremo zahtevati od njega!

Prvi hip bi si človeku kaj takega res težko zdelo. Če pa pomisli, kakih predmetov se morajo učiti pripravniki, vidi se reč vsa

drugačna. Uče se poleg drugih predmetov prirodoznanosti, prirodoznanosti, zemljepisa, zgodovine, geometrije i. t. d. Niso li vse te vede pomožne kmetijstvu? Naj se torej predavajo v tem smislu! V prirodoznanosti rudinstva, rastlinstva in živalstva vzame naj se ono, kar je važno za kmetijstvo (oziroma tudi obrt), a uredi naj se sistematično, in dosežena bodeta dva namena ob enem brez večjega navora. Tako je tudi s prirodoznanostjo. V zemljepisji se prav lahko razlaga, kje se uspešneje pečajo s to ali ono stroko kmetijstva, obrta in kupčije, a v zgodovini naj se dokazuje, kako so ti stanovi vplivali na razvoj in blagostanje ljudstev in držav, in nasprotno, kako državni in narodni neredi ovirajo, urejene razmere pa pospešujejo kmetijstvo i. t. d. Nekoliko se v tem smislu že sedaj stori, lahko bi se še mnogoveč, in to bi prav zelo olajšalo „nauk o kmetijstvu“,

*) Cvetice tu zato navajam, ker si težko mislim slovensko hišo, kjer bi dekleta ne imela cvetic. Ako jih človek ne vidi, misli, da ljudje nimajo blagega srca. Zato se mi prav zdi, ako vidijo deklice na šolskem vrtu, kako je vzgajati cvetice. Sicer pa šolski vrt tudi lepšajo.

Podoba 2.